

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Plenarna seja Delavske zbornice.

Poročila upravnega odbora o socialnem položaju delavstva Slovenije.

— Zbornični proračun odobren in znaša dva milijona. — Službena pragmatika. — Gradnja poslopja Delavske zbornice. — Nedostojen in demagoški nastop bernotovcev, ki žalijo zbornico.

Ljubljana, 21. marca.

Naš delavski parlament, Delavska zbornica za Slovenijo, je zboroval na praznik 19. in v nedeljo 20. t. m. Razprave o vseh važnih delavskih vprašanjih so potekale mirno, stvarno in dostojno, kajti vsi člani se dobro zavedajo, da je treba pod največjim samozatajevanjem varovati na zunaj ugled itak mlade korporacije, ki si pridobiva spoštovanje po vsej državi in ki se je končno že tako notranje okrepila, da je njeno pozitivno delo v korist celokupnega slovenskega delavstva že vidno in priznано. Izjemo delata samo zastopnika tako zvane Bernotove socialno-demokratske skupine, ki sta na seji nastopala z raznimi demagoškimi medklici in vpadi, ter se je eden te skupine tako daleč spozabil, da je Zbornico žalil na nekvalificiran in neparlamentaren način. V naslednjem podajamo primeroma iz črpnno poročilo o poteku plenarne seje.

Predsednik Delavske zbornice Melhijor Čobal je na praznik 19. t. m. ob 14. otvoril plenarno sejo, pozdravljajoč zastopnika velikega župana načelnika oddelka za socialno skrbstvo vladnega svetnika dr. Goršiča. Za overovatelje zapisnika imenuje člane Rudolfa Juvana, Ivana Gajška in Josipa Ošlaka, nakar je vprašal zbornico, če se naj prečita zapisnik zadnje seje.

Delegat Miroslav Pevec (bernotovec): «Predlagam, da se zapisnik čita!»

Delegat Valentin Urbančič (Narodni klub): «Predlagam, da se ne čita, ker je čas dragocen.»

Zapisnik se ni čital. Predsednik je nato k svojemu tiskanemu poročilu, ki navaja prav pregledno in v markantnih potezih resnični položaj slovenskega delavca, pristavil, da mu je kot predsedniku dolžnost javiti, da so bili pozvani v Delavsko zbornico mesto odstopivših članov, in sicer:

za Jožeta Golmajerja (soc.) Janez Ropret, strugar v Ljubljani,
za Frana Oreška (kršč. socialist) Gustav Pitterle iz Tržiča,

za Marijo Kisovec (nar. klub) Ivan Novak, delavec v Vevčah in

za dr. Antona Milavca (kršč. soc.) Fran Namestnik iz Ruš. Omenjeni so odstopili radi prezaposlenosti, odnosno ker so bili izvoljeni v oblastno skupščino.

Dalje omenja predsednik: Preteklo je eno leto po zadnjih volitvah v Delavsko zbornico. Človek se je v resnici bal, da bo delo v zbornici težko in da bo skoraj nemogoče to delo izvršiti. Sedaj pa se je pokazalo, da se je delavnost vseh zborničnih klubov povečala ter je povsod videti veliko inicijativ in odločnosti za borbo proti reakciji, ki je v naši državi precej močna. Vsi klubi so se dobro zavedali, da je potreba mirnega, treznega in pozitivnega dela. Posrečilo se je, da se je zbornica v teh letih utrdila in kon-

solidirala, da je postala med delavstvom sedaj bolj popularna, kakor ob začetku ustanovitve. Delavska zbornica si je priborila ugled, da se jo povsod upošteva. Nevarnost, da bi bilo kdaj delo Delavske zbornice ukinjeno, je minila. Situacija je danes taka, da zbornica mirno gleda na nadaljnji razvoj. Pozdravlja pozitivno delo opozicije, ki dela v harmoniji z večino. Končno je predsednik naglašal potrebo reforme volilnega reda za Delavsko zbornico. Volilni red mora zagotoviti tajne volitve. Ne moremo izdelati takega volilnega reda kakor je za Narodno skupščino, ker bi bil finančno nemogoč. Volilni red pa mora zadovoljiti nas vse in mora biti drugačen, kakor je bil zadnji.

Tajniško poročilo.

Zbornični tajnik Filip Ura tnik je uvodoma svojega poročila konstatiral, da je delo za konsolidacijo Zbornice zelo napredovalo. Težka socialna kriza je nastopila za delavstvo v Sloveniji. Tiskano poročilo zbornice je verna slika socialnih bojov. Zakon o zaščiti delavcev je nezadosten. Zbornici ni bilo dano, da bi mogla nastopati z vso svojo avtoriteto. Omejevanje se je morala na posredovanja, ki so imela deloma uspeh, deloma neuspeh. Konstatira, da vlada pri nas v socialni politiki sovražen, reakcionaren duh. Navaja nato, kako je zbornica posredovala pri TPD radi redukcije 3000 rudarjev. Govoreč o socialnem položaju delavstva omenja, da je povpraševanje po delu veliko. Ni težko reči, da je 12.000 delavcev brez posla. Od strani industrije se vrši velik pritisk na delavstvo. Slika položaja je ta, da je za tri prosta mesta 16 brezposelnih na razpolago. Delokrog Borze dela se mora razširiti. Zbornica bo morala posvetiti posebno pozornost ne samo na notranjo kolonizacijo, marveč tudi na izseljevanje. Glede ureditve stanovanjskega vprašanja mora pozdraviti akcijo ljubljanske mestne občine pod sedanjim komisarjem. Je pričakovati, da bo letošnja stavbna sezona živahnejša. Nastopiti je treba proti sabotiranju nekaterih socialnih zakonov, kakor določil zakona o zaščiti delavcev glede osemurnega delavnika. Ta zakon se ne izvaja, obžalovati pa je treba, da se še ni storilo ničesar v obrambo tega zakona. Zaščititi je treba dalje zaupnike v raznih industrijskih podjetjih. Zbornica mora biti interesirana na tem, da se čimprej uvede nov rudarski zakon in tudi enoten obrtni red. Važna je zaščita vajencev. Koncem svojega poročila je tajnik omenil tudi kulturno delo Zbornice. Izvršeno je veliko študijsko delo, kar bo podlaga za vsak študij socialnih vprašanj.

Iz skupščini predloženega tiskanega poročila, ki je pravi dokument socialnega položaja našega delavca, posnemamo, da je zbornica nakazala 300.000 Din kot podporo brezposelnim in da je dala v razne kulturne svrhe 200.000 Din. Leti

1925. in 1926. sta bili leti redukcije delavcev in delavskih plač. V največji meri so bili po odpustih in redukcijah prizadeti delavci glavnih industrijskih panog. Odpustitve so dale zbornici mnogo posla. Stavk je bilo zbornici javljenih le dvoje. V Ljubljani so stavkali krojaški pomočniki, ki so pridobili petodstotno zvišanje mezde. Nekatera podjetja skušajo uveljaviti poseben delovni red, tako papirnica v Vevčah. Zveza industrijcev je tudi izdelala neki poseben delovni red. Povsod gre tendenca, da se delavni urnik zviša.

Zbornica je sprejela poročilo tajnikovo z odobravanjem na znanje. Predsednik je nato konstatiral, da je pri seji navzočih 53 delegatov.

Blagajniško poročilo.

Blagajnik Rado Čelešnik je podal v glavnih obrisih poročilo o finančnem stanju Zbornice, in sicer posebej za čas od 1. januarja do 31. julija 1926. in nato za čas od 1. avgusta 1926. do 28. februarja 1927. Celokupni stroški v obeh razdobjih so znašali 1.937.596,22 Din, in sicer v zadnji periodi do 28. februarja 1927. Din 1.297.461,11. Na upravnih stroških je bilo izdanih v času od 1. avgusta 1926. do 28. februarja 1927. Din 675.569,71, na poslovnih stroških 33.699,83 Din (za knjižnico 23.572 Din), za ljudsko vzgojo in izobrazbo 167.756,69 Din, a za socij. politiko 352.319,55 Din.

Član finančne kontrole Josip Ošlak je predlagal, da skupščina podeli upravnemu odboru absolutorij, odnosno odobri računske zaključke.

Živahna debata o podporah.

O poslovanju Delavske zbornice se je po teh poročilih razvila zanimiva in živahna debata, zlasti pa o podporah.

Delegat Miroslav Pevec (bernotovec) je zahteval pojasnila glede razdelitve podpor posameznim organizacijam in brezposelnim. Vpraša, katerim organizacijam se je dala podpora in koliko. Na kakšen način je Delavska zbornica razdelila 80.000 Din kulturnim organizacijam in po kakšnem ključu. «Potem bomo dalje govorili,» je stereotipno zaključil svoje vprašanje.

Delegat Rado Čelešnik: Znesek 80.000 Din se je razdelil po ključu med kulturne organizacije, zastopane pri delavskih strokovnih organizacijah, ki so registrirane pri DZ.

Delegat Pevec je nato očital krščanskim socialistom, da delajo v zbornici po navodilih SLS, ne pa samostojno. Uganjajo korupcijo! Zahteva, da se brezposelne podpore pravično dele.

Delegat Leskošek (bernotovec) zahteva, da se dele vsem strokovnim organizacijam pravično brezposelne podpore in enakomerno. Ne sme biti v DZ monopola. Marksizem in katolicizem sta si v diametralnem nasprotju. (Smeh in ironični medklici.) Prihodnjič nas bo več v tej zbornici! (Smeh.)

Delegat Jurij Arh (soc.): Stavim na upravni odbor vprašanje, kako so se brezposelne podpore delile.

Delegat France Žužek (kršč. soc.) kritizira postopanje bernotovcev, ki v Zbornici uganjajo le defetizem ter opozicijo in obstrukcijo ex professo. (Ugovori od strani bernotovcev.) Vsi

vemo, da je naša Zbornica mlada ter moramo vsi ščititi vsepovsod njen ugled. Goljuhi in demagogi nimajo tu mesta! Kakšno moč ima Bernotova skupina, so pokazale zadnje oblastne volitve. Poskrbeli bomo, da ne bodo več tu notri. Dobro bi bilo, če bi dali Bernotovi skupini denar in pa nebeški ključ!

Predsednik Čobal: Prosim, osebno ne napatati drug drugega!

Delegat Leskošek protestira proti nastopu delegata Žužka in njega očitkom. Sam je svoje dolžnosti vršil v finančni kontroli; kdor jih ni, bo odgovarjal. (Medklic Žužka: To je nesramnost! Impartinenca!) Očitke Žužkove moram zavrniti. Mi nismo bebeci!

Predsednik: Absolutno ne gre, da drug drugega žalite. Tega ne morem dopustiti.

Delegat Josip Ošlak izjavlja, da socialisti niso pristaši osebnega boja. To obsojamo. Delo v finančni kontroli smo vršili tako, da nam nikdo ne more ničesar očitati. Vršilo smo delo vestno in pošteno.

Delegat Ivan Gajšek konstatira, da mu ni znan niti en primer, da bi se podpore krivično delile.

Delegat Rudolf Juvan je nato predlagal konec debate, kar je bilo sprejeto.

Poročevalec Rado Čelešnik je v svojem zaključnem govoru še enkrat pojasnil način razdeljevanja podpor kulturnim društvom in brezposelnim. Naša zbornica mora biti prava zastopnica delavstva tako kakor je Trgovska zbornica za trgovce. Mora se boriti za pravice delavstva v tej reakcionarni dobi. Vse podpore so se delile na podlagi veljavnega pravilnika, štatutov zbornice in zakona. Glede razdeljevanja brezposelne podpore konstatira, da je prejela Kmetijska delavska zveza (Bernotova organizacija) znesek 2500 dinarjev, da jih razdeli med brezposelne. Ta znesek je uporabila v produktivne svrhe ter je odklonila vsako pojasnilo. Še enkrat zavrača očitke nepravilne razdelitve brezposelnih podpor.

Tajnik Filip Urtnik je odgovoril na interpelacijo delegata Arha glede brezposelnih podpor ter omenil, da je g. Zvonimir Bernot javil, da nakazane podpore ni razdelil med brezposelne, ker je načelno proti delitvi brezposelnih podpor.

Predsednik Melhijor Čobal: Konec debate! Dajem na glasovanje predlog, da se v smislu po-

ročila finančne kontrole odobri blagajniško in druga poročila in da se s tem izreče zaupnica blagajniku in upravnemu odboru.

Zaupnica upravnemu odboru je bila soglasno izrečena. Za zaupnico sta glasovala tudi oba člana Bernotove skupine.

Proračun Delavske zbornice.

Blagajnik delegat Rado Čelešnik je nato poročal o zborničnem proračunu za nanovo od ministrstva za socialno politiko določeno proračunsko leto, t. j. za čas od 1. avgusta 1927. do 31. julija 1928. Celokupni izdatki so proračunani na dva milijona dinarjev. Kot podpora brezposelnim in potujočim delavcem je določen znesek 300.000 Din, za izseljence 20.000 Din, za delavske pomožne blagajne 100.000 Din. Študijski knjižnici je določen znesek 25.000 Din, za publikacije zbornice 40.000, za dečja zavetišča 10.000, za prosvetni oddelk 250.000, za delavske strokovne šole 80.000 in za obrtnonadaljevalne šole 10.000 dinarjev. Proračunska vsota prosvetnega oddelka je razdeljena na posamezne važne industrijske centre. Za ljudsko knjižnico v Ljubljani

Delegati ustanovnega občnega zbora NSZ.

Ivan Albreht:

(Nadaljevanje.)

Zgodba o Brlogarju.

(Sen iz davnine.)

Berač ga pomenljivo pogleda, se malo odmakne in zagodrnja:

«No, po modrosti ravno ne dišiš, pa nič ne dé! Na poti pride vse prav.»

Janez se zasmije, kar tako, ker si ne more misliti, da bi bil berač zdaj naenkrat resen, a beraček začne pripovedovati iz zakladnice svoje vsevednosti to in ono. Tako Janez izve zdaj še enkrat, da se je bil Brlogar res zapisal samemu črnemu Zlodéju. Prej je bil tako bolj sirotle. Kup otrok, drugega nič. Potem je pa naenkrat začel rasti. Iz bajte se je razščeperila hiša, iz hiše kmalu skoro graščina. Taka je zdaj Brlogarjeva domačija, da bi ji daleč naokoli človek zastoni iskal para. Hiša, hlevi, skednji in šupe, moj Bog, kakor grajsko, nič drugače. In kako je to naglo šlo! Kakor kvas je šlo kvišku! Prva hči je bila že skoro za možitev, ko še ni bilo nič. Tisto leto je potlej še ono malo, kar je premogel, nekako zaonegavil. Nato pa naenkrat, kar čez noč: lepa bajta, še lepša hiša, skoro graščina: gostilna, hlevi za konje, za pošto; vozovi, sani, sploh vse, kar je pri res trdni in dobri domačiji mogoče. Ženini se zbirajo ko na vrhovi. Kaj se ne bi, ko ima vsaka Brlogarjeva samo v denarju po tri sto

srebrnih tolarjev!? Tri so že omožene v Trstu, ena pa v Vipavi. Ta, ki se zdaj mož, pojde menda v Ljubljano. Takim je lahko! Vsega na kupe, potlej pa še tri sto srebrnih tolarjev po vrhu! ...

Janez je pozorno poslušal beračevo pripovedovanje.

«Pa misliš, da mu sam rogatec nosi denar skupaj?»

«Bogvé. Govori se dosti —»

«Kaj pa?»

«Ali res nič ne veš?»

«Prav nič!»

«Čuden junak», skima berač z glavo in nadaljuje:

«Tako vedo povedati, da Brlogar lahko stori, kar hoče. Zoper njega ni postave ne oblasti: ne grajske ne cesarske!»

«Beži!»

«Res! Slišal sem že iz več ust povedati tako.»

«Kaj pa potem počne?»

«Kar se mu zljubi! Če mu prija, te lahko poje v solati, pa je konec.»

«No, no, tako hudo menda le ne bo —»

«Nama ne, ker nič nimava. Z reveži ni napačen, ta Brlogar. Denar sicer ne kane od njega, pač pa vrže rad lep kos kruha, mesa, pa tudi bokal vina se včasih zasveti pred človekom. Res, tega ne smem reči, da bi revežem ne dal. Sicer pa pravijo, da ni dobro orehov tretji z njim.»

«Kako misliš?»

«Tako, kakor sem slišal. Trgovskih ljudi je menda že nekaj, ki so iskali pri Brlogarju zavetja, pa so ga tudi res našli, zavetje in večni počitek.»

«Ne bodi no!»

«Veruj ali ne, meni je vseeno! Povem samo to, kar sem slišal! Zraven nisem bil nikoli in si tudi nikoli ne voščim biti. Tudi vem, da človek ne sme preveč brusiti jezika, ker je Brlogar samo eden na svetu —»

Tako sta se pomenkovala beraček in Skalarjev Janez vso dolgo pot. Iz tega pogovora je Janez izvedel, da je Brlogar spravi že celo vrsto ljudi na onj svet. Izprva jih je hodil čakati v Zalo in jih je napadal iz zasede, ko pa si je enkrat uredil domačijo, jih je pričakoval kar doma, da so se sami ujeli v njegovo past. Brlogar nič ne izbira. Kjer čuti denar, tam se loti, pa najsi bo tudi maziljena glava. Ker je s hudičem v zvezi, mu nihče ne more do živga. Že vrabci po strehah čivkajo, da je v Brlogarjevi kleti tlakovano s človeškimi kostmi, pa se le živ krst ne zgane zoper njega. Samo gospoda po gradovih si včasih šepeče, da bi bilo treba napraviti enkrat konec temu početju. To pa govore samo tedaj, kadar jih omami vino. Trezen je vsak toliko pameten, da Brlogarja niti ne spomni.

«Ali ti vse to verjameš?» vpraša nazadnje Janez, ki se mu kar lasje ježe od groze.

18.000 Din, za čitalnico v Mariboru 10.000 Din, primerne podpore prejmejo tudi mesta Celje, Trbovlje, Jesenice, Kranj, Tržič in Črna.

Proračunska debata.

Delegat France Žužek (kršč. soc.) pojasnjuje najprej dosežanje delo prosvetnega odseka. Prosvetno delo naj ostane tudi v bodoče centralizirano. Licealna knjižnica mora ostati v Ljubljani, Poleg tega upravni odbor ne sme omalovaževati pokrajine. Izjavlja, da pozitivni katoliki ne morejo iti v načelnih vprašanih skupno s svobodomislec, ker kri ni voda. Vendar je toliko stvari skupnih, da je sporazumnega dela za vse dovolj. Če pa začnemo govoriti, kaj nas loči, potem gremo narazen. Prosvetni odsek je dokazal, da je na mestu.

Delegat Martin Kores (kršč. soc.) je izjavil, da nima ničesar proti proračunu. Grajiati mora le postopanje in delovanje ekspozitive v Mariboru. Uspehov prosvetnega odseka v Mariboru še ne more videti.

Delegat Valentin Urbančič (nar. klub) izjavlja v imenu svojega kluba, da načeloma nima ničesar proti proračunu. Zahteva, da se točno določi vsakemu nameščencu njegov delokrog. Knjižništvo je sicer v redu, vendar je želeli, da se vodi v uradnih prostorih.

Delegat Julij Kugovnik (kršč. soc.) je opozoril zbornico, da naj posveča večjo pozornost obmejnemu industrijskim krajem, zlasti Mežiški dolini.

Delegat France Žužek (kršč. soc.): Po naročilu kluba si usojam izreči gotovo kritiko, ker smatram, da je proračun obenem zaupnica večini Delavske zbornice. V imenu kluba poudarjam, da je proračun rešen. Delavska zbornica uživa sloves v Beogradu. Pri ministru za socialno politiko in drugod ima ugled in spoštovanje. Toda režim v zbornici je tak, da moram kljub temu izraziti svoje nezadovoljstvo. Naš klub vodi lojalno opozicijo. Potom ministra za socialno politiko bo deloval na nadaljnji konsolidaciji zbornice. Mi smo v vseh komisijah sodelovali. Vzdrževali smo se vsakih osebnih napadov samo, da zbornica ne trpi na ugledu. Večina zbornice tega nam ni primerno kvitirala. Nasilja in gotovih sleparij pri volitvah ne moremo pozabiti. Smo prikrajšani, žal, za najmanj osem mandatov v Delavski zbor-

nici. Nočem naštevati vseh rekriminacij, izjavljam, da nismo prijatelji komisarjev. Komisarji v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo in na magistratu se niso obnesli. Komisarjev ne želimo v Delavsko zbornico! Režima takega, kot je sedaj v zbornici, pa ne bomo mogli prenašati. Votiramo proračun 2 milijonov dinarjev, toda partizanstvo v Delavski zbornici naj izgine! Če ne izgine, si izgovarja krščansko-socialni klub proste roke. Ako sedaj glasujemo za proračun, se mora večina zavedati, da je to obenem velika zaupnica uprav-nemu odboru.

Delegat Josip Ošlak (soc.) je v imenu večine zavračal očitke, naperjene proti uradu Delavske zbornice v Mariboru. Tam so, kakor ugotavlja delegat Kores, res premajhni prostori, zato jih je treba povečati, da bo mogla Delavska zbornica v Mariboru uspešneje delovati. Sanacija urada v Mariboru leži v tem, da se razvije večji interes za Delavsko zbornico.

Delegat Leskošek je zahteval večjo zaščito vajencev in konstatiral, da je pet do šest obrtnonadaljevalnih šol zaprtih, ker se Zbornica za trgovino, obrt in industrijo ne briga zanje. Izjavlja, da ne bo glasoval za proračun. (Začudenje!) Slično je izjavil tudi delegat Pevec.

Delegat France Svetek je v imenu večine ugotovil, da je Delavska zbornica za Slovenijo prva institucija, kjer se ne vlada partizansko. Zbornica drži pred očmi le splošni interes delavskega razreda; ona postaja instrument celokupnega delavstva. Delavska zbornica ni šola za prepire. Mnogo je pripomogla k stvarnemu delu tudi lojalna opozicija. Potrebno je predvsem trenutni nivo proletarijata izboljšati.

Na predlog delegata Valentina Urbančiča (Nar. klub), je bila proračunska debata zaključena, na kar je imel poročevalec Rado Čelešnik svoj sklepni govor.

Proračun je bil nato sprejet z vsemi glasovi večine in ostale opozicije. Proti je glasoval en bernotovec. Seja je bila nato ob 18. zaključena. V nedeljo ob 9. se je nadaljevala.

Službena pragmatika.

Delegat dr. Joža Bohinjec (Nar. klub) je na dopoldanski nedeljski seji poročal v kratkih obrisih o službeni pragmatiki za nameščence

Delavske zbornice, veljavni za vse, razen za tajnika, ki se nastavlja po posebni pogodbi. Službena pragmatika je bila sprejeta. Proti sta glasovala delegata Leskošek in Pevec. (Medkljic: «Lepa socialista!» Splošno začudenje!)

Gradnja poslopja za Delavsko zbornico.

Poročevalec Alojz Sedej je nato poročal o uporabi gradbenega fonda, odnosno gradnji poslopja Delavske zbornice. Naglašal je, da sedanji prostori nikakor ne odgovarjajo več zahtevam in potrebam zbornice. Z ozirom na akutno stanovanjsko bedo je Delavska zbornica premotivirala vprašanje gradnje stanovanjskih hiš. Stopila je v stike z mestno občino ljubljansko, ki vodi sedaj posebno akcijo. Ta akcija je našla povsod veliko razumevanja. Predlaga, da se upravni odbor pooblasti, da se iz gradbenega fonda nakupijo 6% ne obligacije 30 milijonskega posojila mestne občine ljubljanske pod pogojem, da se občina zaveže, zgraditi po načrtu, odobrenem od Delavske zbornice, poslopje, v katerem bi se namestili uradni prostori Delavske zbornice, prostori za Borzo dela, Ljudska kuhinja, prostori za vse strokovne organizacije, registrirane pri Delavski zbornici, kakor tudi 30 stanovanj. Mestna občina, ki bi poslopje gradila na lastne stroške, prizna Delavski zbornici pravico, da lahko odkupi po 20 letih poslopje, ki se naj zgradi na stavbišču tik Osrednjega urada za zavarovanje delavcev na Miklošičevi cesti. Gradbeni stroški so proračunani na 4½ milijona dinarjev. Delavska zbornica bi podpisala za štiri milijone obligacijskega posojila mestne občine. Gradnja naj bi se pričela že 1. maja t. l. Poročevalec je obenem predložil skupščini načrt zadevne pogodbe med občino in Delavsko zbornico. Poročevalec prosi, da zbornica te predloge sprejme soglasno.

Delegat Rado Čelešnik je nato podal v imenu tričlanske komisije poročilo glede nakupa stavbišča na Miklošičevi cesti. Omenja, da je dosežen v tem oziru sporazum z lastnikom parcele trgovcem Hedžetom. Ta je pripravljen odstopiti stavbišče za kupnino, ki jo je plačal pred dvema letoma Osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev, to je okoli 433.000 Din; kvadratni meter bi stal 175 Din.

«Kako ne bi? Saj je Brlogarica na smrtni postelji povedala, da je videla hudiča —»

«Kaj je že umrla?»

«E, kaj res ne veš?! Bo že nekaj let tega. Ko so jo napadle smrtne težave in so ljudje jeli moliti in kropiti okrog nje, je pa Brlogarja začelo metati božje. Lahko si misliš, kako je vse strmelo!»

«No, pa potem?»

«Alenka, najmlajša Brlogarjeva hči, je prosila dva sosed, da sta ga odnesla venkaj. Kakor hitro sta ga privlekla tako daleč, da ni več slišal božje besede, je bilo pa dobro. Kakor bi odrezal, tako so ga precej pustili krči in bolečine.»

«Strašno je, kar poveš!»

«Ej, prijatelj, s hudičem ni nikoli dobro biti v bratovščini. Res ti nameče denarja, ali cena je visoka!»

«Kako pa je potem Brlogarica rekla?»

«No, gospod so prišli in so jo pri svetih peterih krvavih Kristusovih ranah zarotili, naj pove, kaj je z njenim možem, ker ji drugače ne morejo dati odveze na pot v večnost. Nato je Brlogarica povedala, da je videla sedeti hudiča v čumnati pri Brlogariju in da sta se tudi pozneje sestajala in barantala. Rekla je, da je nien mož nekam odšel, ko bi bili imeli doma obhajati njegov petdeseti rojstni dan, da so vse preiskali, pa ga niso mogli nikjer najti. Nazadnje ga je vsega prepade-

nega dobila Alenka pri 'Ravbarski kamri', kjer se je bil zapisal hudiču.»

«Kaj poveš?» se je delal Janez nevednega, ker ni hotel beračku izdati, da je bil tudi sam priča tistega strahotnega početja. Bil je sedaj prepričan, da beraček meni res pravega Brlogarja, le to mu ni šlo skupaj, kje naj bi bil on ves ta čas... Zato je vprašal še dalje:

«Kaj pa Alenka?»

«Alenka je samo jokala, ni hotela nič povedati. Komaj so gospod bolnici dali odvezo, je izdihnila svojo dušo. Alenka je omahnila na mrtvo mater in tako pretresljivo jokala, da so vsi navzoči imeli rosne oči. 'Mati, mati,' je ponavljala, 'naš nesrečni, zavrženi oče!' Iz tega so vsi spoznali, da je rajna Brlogarica na pragu večnosti govorila resnico. Vsi so se jeli križati in moliti, Brlogarja pa ni bilo domov, dokler ni bila žena pokopana. Viž, tako se godi pri tej hiši!»

Janez je molčal. Vse te novice so ga popolnoma potrle. «Bogvé,» je premišljeval, kaj vse je morala medtem pretrpeti Alenka.»

Počasi sta korakala navzgor po ostro zavitih serpentinah, dokler nista prišla spet na plano, kjer se pokrajina nekoliko odpre in razširi. Vso pot nista srečala niti enega človeka, medtem ko so se zdaj sem z vipavske strani jeli stekati na cesto ljudje in vozovi.

Bil je tako sočen majski dan, ko srce zalpolje in zavriska človek od samega veselja

nad lepoto, s kakršno ga obdaja priroda. Beraček je tudi res začel ukati. Janezu pa ni bilo do tega. Videl je pokrajino, ki mu je bila znana, pa vendar tako nekam spremenjena in tuja, da mu je bilo kar tesno. Z desne je pozdravljaj Javornik, ki se ob lepem vremenu razgleduje s svojo zeleno glavo celo tja doli do Ogleja, sem na to stran pa po holmih in hribih preko Vrhlike do Ljubljane in še dalje. Javornik je bil pravi, pokrajina pod njim pa se je zdela Janezu preveč gozdnata.

Iz tega razmišljanja ga je pregnal hreščeš, cvileč glas, ki je pel:

«Pej vädle, pej vädle,
pej dobro nam grej,
pej kdur ne verjame,
poglejdat nej grej —»

Beraček se je ozrl:

«O, Štefuc, kaj jo ti tudi mahaš k Brlogarju?!»

«Pej kélpej,» ie potrdil nagovorjeni. Vipavec je bil, suh in precej dolg ter močno rjave polti. Koža po njegovem obrazu je bila bolj zgrbljena nego olupek na krlju, sicer pa je bil Štefuc živahen in dobre volje. Na palici je imel navezan velik šopek lepih šmarnic, za širokim, povaljanim klobukom pa je imel cele šope raznobojnega cvetja nairazličnejših vrst, kar jih v tem času že cvete po Vipavi. (Dalje prihodnjič.)

Delegat Valentin Urbančič (Nar. klub) je predlagal, da skupščina podeli upravnemu odboru splošno pooblastilo glede nakupa parcele in gradnje poslopja v sporazumu z mestno občino.

Delegat Pevec se je pritoževal, da se izdaja denar le za Ljubljano in Maribor, dočim se ne ozira na ostale industrijske kraje, kakor Trbovlje, Hrastnik, Zagorje in Velenje, kjer je tudi potrebna gradnja primernih hiš.

Delegat Leskošek je pozdravil gradbeno akcijo. Obžaloval pa je, da poročevalec ni omenil, kako se bo poslopje gradilo. Ali bodo pri tem zaposleni brezposelni? (V dvorani je nastal med njegovim govorom smeh in nemir, zato je vzkliknil: Gospod predsednik! Člani vašega kluba so nemirni!) Končno je izjavil, da bo glasoval za predlog. (Odobrovanje!)

Delegat Fran Terseglav (kršč. soc.) se je oglašil k besedi ter je v glavnem načeloma reagiral na očitke od strani bernotovcev proti krščanskim socialcem. Začetkoma je poudarjal: Vsi smo pozabili izreči priznanje in zahvalo uradništvu zbornice, ki je v težkih časih vodilo posle po lastni inicijativi. Delali so vsi res iz notranjega prepričanja, ker so vsi stari borci proletarijata. **Iznenadilo pa nas je danes dejstvo, da sta dva tovariša, ki se smatrata za edina zastopnika socialne demokracije, (Ironičen smeh!) glasovala proti sprejetju službene pragmatike Delavske zbornice,** a pri tem pozabila nam povedati utemeljitev. Mestoma v temperamentnem govoru je nato govoril zavrnil očitke bernotovcev glede korupcije, ki naj bi jo uganjala krščanskosocialna skupina, odnosno zbornica. Krščanski socialisti bomo pobijali z vsemi sredstvi vsako korupcijo in raje gremo skupno z vragom, kakor pa z vami (bernotovci). Delegat Pevec je mestoma ugovarjal Terseglavu.

Vihar pred zaključkom seje.

Poročevalec Seđej je nato kratko odgovarjal na izvajanja posameznih govornikov, osvojil je predlog delegata Val. Urbančiča za splošno pooblastilo zbornici. Izzval pa je viharne proteste od strani obeh bernotovcev, ko je začel njih politiko zavračati in z vso ostrino napadati. (Pevec mu je vpadal: «Se moram braniti, če me napadate!») Ne moremo postaviti povsod kakih kurnikov, kamor bi šla Pevec in Leskošek s svojimi organizacijami!

Nastal je vihar. Pevec je ugovarjal in tihoma izustil žaljivko: «Lopovi!» To žaljivko je slišal delegat Rado Čelešnik, ki se je dvignil in glasno izjavil:

«Konstatiram, da je Pevec izrekel žaljivko, lopovi! Zahtevam, da prekliče, ali pa ga zbornica izključi.» Nastal je pri večini vihar ogorčenja. Vse je razburjeno. Čelešnik je nadaljeval: «Mi nismo lopovi! Z dokazi na dan!»

Pevec: «Lahko me izključite! Mene se naj pusti na miru! Če me napadate, se moram braniti!»

Predsednik Čobal: «Kličem tovariša Pevca k redu. Za enkrat ne ukrenem ničesar drugega!»

Večina ogorčena: «Ne! Ne! Ne! Ven ž njim! Izključite ga od seje, če ne prekliče!»

Pevec: «Poznam to vašo diplomacijo. Mene vedno napadate, a branil se bom. Ne prekličem niti besede. Če me izključite, me pa!»

Izključitev delegata Pevca.

Predsednik Čobal: «Ne gre, da bi en človek teroriziral zbornico!»

Rado Čelešnik je nato predlagal, da se Pevca izključi od seje. Predlog je bil sprejet. Proti sta glasovala Pevec in Leskošek. Predsednik je nato pozval Pevca, da zapusti dvorano. Pozivu se je Pevec mirno in brez protesta vdal ter zapustil dvorano.

Delegat Rado Čelešnik je nato konstatiral, da ni bilo nobenega ugovora glede nakupa stavbišča.

Predlog glede gradnje poslopja v zmislu sklepov upravnega odbora in nakupa stavbišča je bil nato soglasno sprejet.

Razni predlogi.

Predsednik je nato konstatiral, da je vloženih 39 predlogov od raznih strokovnih organizacij in klubov. Narodni klub je vložil 4 važne predloge, katere priobčujemo na drugem mestu.

Predlogi Narodnega kluba za glavno skupščino D. Z.

I.

Starostno in invalidno zavarovanje je nujna in življenska potreba delovnega človeka. Tej potrebi mora zbornica posvečati stalno in vztrajno pažnjo in prizadevanje. Hvale vreden je njen trud za to preskrbo delovnega človeka. Ustvariti nekak surogat v obliki organizacije samopomoči. Toda v to organizacijo ne moremo imeti vere in tudi, ako bi trud imel uspeh, more biti samopomoč le zasilen in začasen izhod. Glavna težnja in prizadevanje pa mora biti zakonita in vsedržavna starostna in invalidna preskrba vsega samostojno pridobitnega delovnega ljudstva.

Zato pozivamo zbornico, da v svoji neposredni in najbližji delovni program sprejme ustvaritev zavarovanja za primer starosti in onemoglosti in za to vprašanje zainteresira javne in zasebne faktorje. Kot prvi korak smatramo potrebnim, da zbornica inicijativno zbere potrebno gradivo, iz katerega bo razvidna sedanja obremenitev gospodarstva iz naslova socialnega zavarovanja, utrdi, v kolikor je to obremenitev z raznimi upravnimi in zakonitimi reformami mogoče zmanjšati in koliko bi na ta način uvedba starostnega in invalidnega zavarovanja (vsaj v skromnih mejah) kljub temu še obremenjevala gospodarstvo. Z dobrim investicijskim načrtom bi bilo predočiti, da gospodarstvu z uvedbo teh panog zavarovanja vsaj za prva leta ne grozi nikak nova obremenitev.

II.

Zakon o zaščiti delavcev predvideva v V. poglavju inštitucijo delavskih zaupnikov. Te inštitucije pa ni, ker minister za socialno politiko še ni izdal v § 111. omenjenih navodil za izvedbo volitev in tudi ne v § 116. omenjenega pravilnika za poslovanje obratnih zaupnikov. Toda kljub tem nedostatkem nekateri obrati poznajo obratne zaupnike in njih delovanje. Volitve teh zaupnikov pa so povsem samovoljne, brez enotnosti in brez najmanjšega jamstva za objektivni njihov izid. Istotako je tudi delovanje. To izziva v delavskih vrstah samih odpor in nerazpoloženje napram stvari sami. Ogroževana je ena najvažnejših pridobitev na polju demokratizacije gospodarstva. To pridobitev mora zbornica z vsemi sredstvi ščititi. Zato pozivamo zbornico, da v svojem lastnem delokrogu izdela volilni red, upoštevajoč pri tem določila zakona in da izdela tudi poslovnik za delovanje zaupnikov in obe stvari predloži prizadetim organizacijam v takih podjetjih, kjer zaupniki postojajo, z nalogom, da imajo do ministerialne odredbe za volitve in poslovanje veljati ti predpisi. S tem bo mogoče tudi v ostalih obratih po vplivu ene ali druge organizacije ali na priporočilo inspekcije dela suksesivno uvesti delovanje obratnih zaupnikov.

Obratni zaupniki morajo delovati povsem nepristransko in objektivno in morajo biti izrazita zaščitnica vseh delavskih interesov, ne glede na strokovno organiziranost ali politično pripadnost. Danes temu ni tako. Obratni zaupniki marsikje izrabljajo svoj položaj v utrditev poziciji posameznih organizacij ali celo v osebni boj proti posameznim osebam. S tem zanašajo v delavske

Ostali vloženi predlogi se nanašajo: 1.) na podaljšanje stanovanjske zaščite delavcev in nameščencev; 2.) obligatorične uvedbe kolektivnih pogodb; 3.) zaščito osemurnega delavnika in nedeljskega počitka; 4.) reformo volilnega reda za Delavsko zbornico itd.

Seja je bila končana v nedeljo ob 11. uri dopoldne.

★

vrste medsebojni boj in dajejo podjetjem v roke orožje proti instituciji sami. Pretežni del svoje energije ne uporabljajo proti podjetju v zaščito delavskih koristi, ampak proti delavstvu nasprotnih organizacij ali smeri. Tako postajajo zaupniki marsikje taki, da bi bil potreben zakon o zaščiti delavcev pred obratnimi zaupniki. Taki zaupniki niso zreli, da predstavljajo prve skromne začetke demokratizacije gospodarstva.

Tu mora zbornica institucijo ščititi in s svojim vplivom doseči povsem objektivno in nepristransko delovanje zaupnikov. Treba je, da jim izda potrebna navodila in opozorila.

III.

Člen II. zakona o inspekciji dela predvideva ureditev inspekcije dela v državnih prometnih napravah in v rudnikih. Predvideno je, da prometno osebje pride pod splošno inspekcijo dela ali z ozirom na člen 17. pod specialno inspekcijo, za rudarje pa se ustvari specialna inspekcija dela. Z ozirom na dejstvo, da ta člen zakona ni izveden, je zlasti prometno osebje brezpravno, ker delodajalec lastnih pogrškov ne bo inspiciral in zaradi nedostatkov ne bo samega sebe kaznoval. Za rudarje je potrebno, da se inspekcija dela izloči iz pristojnosti rudarskih oblasti, ker rudarska oblast teh poslov ne more vršiti objektivno, ako hoče istočasno ščititi interese rudarskih podjetij.

Zato pozivamo zbornico, da inspekciji dela nad prometnim osebjem in nad rudarskim delavstvom posveča intenzivno pažnjo in uvedbo teh specialnih inspekcij dela smatra za svojo najboljšo nalogo. Zavedamo se težav, toda ako bomo pred njimi obstali, ne bo napredka in bo poslabševanje delavskega varstva vedno večje.

IV.

Brezposelnost je čimdalje ostrejša. Zbornica mora zato z vsemi razpoložljivimi silami delovati na ohranitvi in izpopolnitvi borz dela in na uvedbi brezposelnih podpor.

Da brezposelnost ne pride nepričakovano in da se dobita možnost in prilika, preizkusiti utemeljenost razloga odpusta in da je dana možnost k pravočasnim protiukrepi v zaščito brezposelnih, je v moči pristojnosti inspekcije dela, da zahteva od podjetij pravočasna obvestila o nameravanih odpustih. Tudi borzam dela podjetja ne javljajo odpustov, tako da brezposelnost ostane prikrita vsem delavskim socialno-varstvenim institucijam.

Pozivamo zato zbornico, da tej prvi zaščiti brezposelnih pribori polno avtoriteto in ji daje intenzivno skrbstvo.

**Bratje in sestre,
pripravljajte se že sedaj
za proslavo 1. maja!**

Politični pregled.

Davidovičeva obtožba proti Maksimoviču. Demokratski klub je vložil obtožbo proti notranjemu ministru Maksimoviču. Obtožba je podpisala 51 poslancev, med njimi 4 zemljoradniki. Maksimovič se v glavnem obtožuje radi nezakonitosti, ki jih je zagrešil kot notranji minister pri skupščinskih volitvah dne 8. februarja 1925., pri občinskih volitvah dne 15. avgusta 1926. in končno pri volitvah v oblastne skupščine dne 23. januarja 1927. Obtožnica naglašja, da se pri volitvah ni spoštoval zakon in da pri volitvah ni moglo ljudstvo glasovati po svojem prepričanju. Pričitalo se je stvar tako daleč, da imamo dvoje vrste državljanov: one, ki so za vladu in ki jim je dovoljeno vse, in druge, ki so proti njej in ki se jih preganja in ogroža njihove eksistenčne pogoje, da se vsled tega ne morejo posluževati elementarne državljanske pravice, kar so svobodne volitve. Obtožnica dokumentarno navaja več primerov očitnega nasilja. Maksimovič je tekom svojega ministriovanja imenoval veliko uradnikov brez moralne in šolske kvalifikacije. Uradniki, ki niso bili Maksimoviču strankarsko po volji, so bili odpušteni iz službe, čeprav so imeli drugače vso potrebno kvalifikacijo. V obtožbi se zahteva, da se minister Maksimovič za vse obdolžitve zagovarja pred narodno skupščino.

Ekspoze zunanjega ministra. Zunanji minister dr. Ninko Perić je v proračunski debati govoril o zunanjepolitičnem položaju in ugotovil, da hoče naša država vsa sporna vprašanja dosledno reševati v duhu društva narodov. Vse vesti o oslabitvi male antante so brez vsake stvarne podlage. Naši odnosi z bratsko češkoslovaško republiko so več kot pristrani. Z Italijo hočemo živeti v dobrih sosednjih odnosih. Zelo je pa razburila našo javnost albansko-italijanska pogodba, ker bi sodeč po enem delu besedila lahko postala nevarnost za naše dobre in prijateljske odnose napram državam, ki so pogodbenice in za mir sploh. Zahtevamo neodvisnost Albanije in naše načelo ostane slej kot prej: Balkan balkanskim narodom! Zunanji minister je nato omenjal Grško in Bolgarijo, Madžarsko in Avstrijo, Anglijo, Francijo, Poljsko, Nemčijo, Turčijo in Severno Ameriko. Glede Rusije je dr. Perić izjavil, da se stališče napram SSSR kreče med željo, da imamo z velikim ruskim narodom vedno intimnejše bratske zveze, in med negotovostjo, ali je današnji režim v Rusiji v resnici konsolidiran in brez nevarnosti, kar se tiče agitacije za gotov gospodarski režim, katerega povsod smatrajo kot nevarnost za državo. Minister je končal svoja izvajanja z besedami: Mi pozivamo vso Evropo, da se prepriča o naši korektnosti! Novi dogodki se šele razvijajo, mnogi posli so šele v teku. To pa lahko rečem, da je mednarodni položaj naše kraljevine ugoden v vsakem pogledu. Nimamo povoda, da smo za našo usodo v skrbeh. Poslednje dni so se v javnosti razširile alarmantne in neverjetne vesti o naših vojni pripravih in namerah, da v Albaniji izzovemo preobrat. Jaz sem dejal, gospodje, in ponavljam najkategoričneje, da je naša kraljevina vedno želela in da želi politiko miru in da je vedno bila in da bo daleč od vsakih avantur. Za to in takšno politiko miru, ki nam je vrlo potrebna, smo pripravljani vedno prožiti dokaze in smo pripravljani, to izjavljam svečano, pristati v anketo vsega sveta. Naj izvolijo priti vojni in drugi strokovnjaki vsega sveta, mi jih pozivamo. Taka anketa bo lahko ugotovila, jamčim vam, da stanje naše narodne obrambe v nobenem pogledu ni preseglo značaj normalnega staleža in bo na licu mesta lahko ugotovila neistinitost in tendencioznost vesti o naših pripravah za vpad v Albanijo, ki so bile lansirane v namenu, da se nam podtakne krivda, ako bi prišlo v Albanijo do kakih neredov. (Vsa narodna skupščina pritrdjuje. Poslanec Kosta

Timotijević prekine ministra: «Pišejo, da general Martinović organizira čete za vstajo v Albaniji. Evo ga tam gori na galeriji poleg diplomatske lože. Tam je vsak dan. Tako lažejo!» Timotijevićem besedam sledi burno odobravanje in ploskanje. Vsi poslanci se obrnejo napram galeriji, diplomati stezajo vratove iz svojih lož in si nekaj šepetajo. General Martinović se je nagnil na ograjo lože in sedi nepremično. Minister zaključuje: Naša zunanja politika je bila vsikdar prožeta z duhom onih vrlin, ki jih je naš narod vedno negoval in čuval v svoji prošlosti. To so vrline miroljubnosti, lojalnosti napram sosedom in zvestobe napram zaveznikom in prijateljem.

Senzacionalen incident v narodni skupščini. Ob priliki, ko je dr. Trumbić govoril v specialni debati o proračunu ministrstva zunanjih zadev, je došlo do incidenta, ki je razburil vso narodno skupščino. Trumbić je med drugim razpravljal o neiskreni vlogi Italije in o vesteh, ki so se zadnje dni širile v javnosti, da je Italija hotela zaplesti našo državo v oborožen konflikt radi Albanije. Poslanec samostojne demokratske stranke Vilder je z medklicem vprašal: Ali je Bodrero (italijanski poslanik v Beogradu) še tu? Na opomin predsednika skupščine je Vilder nadaljeval: Bodrero je šef špijonaže in ima okrog sebe tolpo špijonov. To ve ves svet. — Po teh besedah so nastali v narodni skupščini veliki kravali, padali so ostri medklici proti Italiji, da je bil predsednik primoran prekiniti sejo. Med tem se je sestal ministrski svet, ki je sklenil, da pozove Vilderja, da prekliče svoje trditve, ali ga pa vladna večina izključi iz seje. Poslanec Vilder je po posvetovanju s Pribičevićem odklonil preklic, nakar je večina skupščine sklenila, da se ga izključi od treh sej. Zunanji minister je pa še posebej podal izjavo, da obžaluje napad na «prijateljsko» Italijo. — Že pred par dnevi so se po časopisju širile po Beogradu vesti o veliki vohunski aferi, katero so odkrili policijski uradniki. Naše oblasti so prišle do seznama nekih oseb iz krogov nekega beogradskega poslaništva. Kompromitirane naj bi bile nekatere ugledne osebe beogradske družbe, nekatere dame in šest novinarjev. — Po incidentu v narodni skupščini se sedaj lahko sklepa, katero poslaništvo je bilo mišljeno. — Beogradska policija je dementirala vse vesti o razkriti vohunski družbi. Navzlic temu pa Pribičević ni svetoval Vilderju, da prekliče v narodni skupščini izjavo o vohunstvu. Vsekakor je moral imeti vzroke, da se je tako odločil.

Brezvestne intrige fašistovske Italije. Tiranški pakt naj bi priklenil Albanijo k Italiji. Prianje Besarabije po rimski vladi naj bi Romunijo izločil iz vpliva Male antante. Končno so znane italijanske intrige v Bolgariji in Grčiji ter na Madžarskem. Okrog in okrog naj bi bila Jugoslavija obkoljena od samih sovražnikov, da bi bil potem posel Italije lažji, da nas napade in oslabi naše jadranske postojanke. Da pa maskira Italija svoje savažne ukrepe proti naši državi, je z rafiniranimi diplomatskimi intrigami hotela uveriti vso evropsko javnost, da je pri nas središče večnih nemirov, da smo bojaželjni, da hočemo napasti Albanijo, dočim je Italija miroljubna in noče ničesar drugega, kot zasigurati mir na Balkanu. Mussolinijev glasilo «Giornale d'Italia» je pretekli teden objavilo senzacionalno vest o vojni pripravih Jugoslavije proti Italiji in proti Albaniji, ki jo hočejo baje napasti jugoslovanske čete. Uradna rimska Agenzia Stefani je te zločinske klevete razširila po svetu. Londonski «Times» je vse priobčil in namignil Jugoslaviji, da naj se ne spušča v avanture. Italijanska igra je bila tako spretno uprizorjena, da je v svetovnem časopisju završalo in da je vse kazalo s prstom na jugoslovanske vojne hujskače. Italija je poslala (kar sedaj zanika) preko svojih evropskih

poslanikov vsem državam cirkularno noto, da ne more mirno gledati priprav v Jugoslaviji, že zato ne, ker ji italijansko-albanska pogodba predpisuje dolžnost intervencije. Naše zunanje ministrstvo je odločno demantiralo italijanske intrige. Ugoden je bil vtis ekspozeja zunanjega ministra Perića, ki je pozval vso Evropo, da pošlje posebno mednarodno kontrolno komisijo, da ugotovi, da stanje naše narodne obrambe ni prekoračilo normalnega stanja in da so neresnične in tendenciozne vse vesti o pripravah za vpad v Albanijo. Inscenirani spor z Italijo se je pričel zaradi intervencije Francije in Anglije povoljno reševati. Italijanski fašizem je doživel za svoje klevete sramoto pred vsem svetom. Italijanska vlada je sedaj v neprijetnem položaju, da mora demantirati vse vesti, katere je lansirala v svet in da mora tajiti obstoj cirkularne note, katero je poslala svojim evropskim poslanikom. Obsodba Italije je popolna.

Številni amandmani. Finančni minister je k finančnemu zakonu predložil večje število amandmanov, ki vsebujejo dalekosežna pooblastila za vladu. Ustanovi se državni odbor za štedenje v administraciji in gospodarstvu. V odbor se vpokličejo poleg parlamentarcev tudi s kraljevim ukazom imenovani člani. Vlada daje s tem slabo spričevalo parlamentu, da sam iz svoje srede ne more imenovati dovolj zmognih ljudi in da kliče v odbor tudi neparlamentarce. — Razpiše se notranje posojilo v znesku pol milijarde dinarjev za komunikacijska sredstva. — Z uredbo lahko spremeni ministrski svet uradniški zakon in zakon o draginskih dokladah; izda se novo uredbo o razvrščanju uradnikov. S tem so državni nameščenci oropani zakonitih garancij, ki jih jim dajejo pozitivni zakoni, katere bo v bodoče smela vlada svojevoljno menjati, omejevati in odpravljati. Vsakomur bo jasno, da pri današnjih razmerah nima pričakovati uradništvo od vladnih faktorjev novih dobrot, ampak le poslabšanje svojega položaja. — Umesten je pa amandman, da se odpravlja davek na nove zgradbe v vsej kraljevini, in sicer v mestih z več kot 50 tisoč prebivalstva za 20 let, z več kot 20 tisoč prebivalcev za 15 let in z manj kot 20 tisoč prebivalci za 10 let. Vzgledu države bodo morale sedaj slediti še občine, ki naj tudi odpišejo za gotovo število let avtonomne doklade. Pričakovati je potem, da se dvigne gradbena akcija za stanovanjske hiše. — DAVEK na plače privatnih nameščencev se zniža. Davčna stopnja se prične s 6000 dinarji. — Zakon o zavarovanju delavcev se spremeni s posebno naredbo. Okrožnim uradom za zavarovanje delavcev se dovoli več avtonomnih pravic. — Izseljeniški komisarijati se obnove na račun izseljeniškega fonda. — Fond, ki se je nabral za brezposelne s prispevki za borze dela, se uporabi za zgradbo delavskih stanovanj. — Zakonito določene volitve v okrožne urade za zavarovanje delavcev se odgode. Pooblašča se pa minister za socialno politiko, da izvede personalne izpremembe pri teh uradih. — Uzakoni se zloglasna uredba o oblastnih proračunih. — Tekom leta 1927/28. se ne morejo sprejemati v državno službo nove osebe, razen če se vračajo v službo iz pokoja, ali če jih je sprejel ministrski svet. Upokojenci, ki imajo manj kot 15 let efektivne službe, izgube pravico do osebne in družinske doklade. Kdor ima manj kot 35 let službe, se lahko upokoji le v primeru bolezni, ali če to zahteva interes službe. Pri vsakem ministrstvu se osnuje disciplinsko sodišče, ki razsoja o disciplinarnih prestopkih. — Z uredbo se regulira preveč kronskih upokojencev na dinarske. — Za regulacijo rek proti nevarnosti poplav se določi 25 milijonov dinarjev. — Za rotacijski papir se zniža carina na 5 Din, kar znači, da je ogrožen obstoj slovenski papirni industriji in obstoji nevarnost brez-

poselnosti. — O b l a s t n i m s k u p š č i n a m na teritoriju bivše Avstrogrške se daje pravica, da morejo bivše deželne zakone, ki veljajo za njihov teritorij in ki se nanašajo na njihov delokrog, spremeniti in razveljaviti, vse pa le v okviru državnih zakonov. — Ne zanikamo umestnost ne-

katerih amandmanov, vendar je pri večini izmed njih že v naprej pripomniti, da so kvarni za delovno ljudstvo in da dajejo vladi pooblastila tako splošnega značaja, da je zloraba pooblastil prav lahko mogoča.

★

Narodno-strokovna zveza.

Vsem podružnicam ponovno priporočamo, da takoj razpravljajo na svojih sejah o zadnji okrožnici in nam potem javijo napravljene sklepe. Vse podružnice morajo brezpogojno odgovoriti na okrožnico.

Predavanja. Podružnice pozivamo, da prirejajo predavanja s skioptikom, katerega imamo tudi mi na razpolago. Zlasti priporočamo zdravstvena predavanja, katera nam oskrbi državni higijski zavod s svojimi zdravniki in filmi. Podružnice naj ne pozabijo na zelo važno predavanje o nalogah funkcionarjev. Ker doba predavanj hitro poteka, naj se podružnice požurijo!

Sestanki. Vsem podružnicam smo naročili, naj vsaj enkrat mesečno sklicujejo članske sestanke. Člani zahtevajo sestanke in se ponekod pritožujejo, da jih odbori ne sklicujejo. Dajte članom priliko, da se pogovore o svojih težnjah.

Proslave 1. maja morajo glasom sklepa izvrševalnega odbora prirediti prav vse podružnice. Dopoldne se imajo povsod prirediti shodi ali sestanki, popoldne pa izleti in veselice v korist brezposelnih in stavkovnega fonda. Podružnice naj se takoj pripravljajo za to proslavo, da ne bo prepozno. Poskrbite pravočasno za govornike. Zadnji čas prijave za govornika je do 15. aprila. Po tem roku se bodo govorniki dodelili po možnosti. Ne odlašajte tedaj in javite centrali vse potrebno o proslavi. Na delo vsi, da bodo naše prvomajske proslave dostojne in veličastne.

Slike z občnega zbora so gotove in stanejo razglednice po 5 Din komad, večje slike pa po 50 Din. Naročila sprejema tajnik. Obenem z naročilom je poslati denar.

Majski teden «Nove Pravde». Prvomajske proslave in teden po njih moramo posvetiti agitaciji za naš list. Vsak naš član se mora zavezati, da pridobi v tem tednu vsaj enega novega naročnika. Če vsak član stori svojo dolžnost, bomo število naših naročnikov podvojili. Tudi naj naši agilni tovariši dobijo v tem tednu kaj inseratov. V prihodnjih številkah objavimo cenik inseratov in dolžnost nas vseh je, da podpremo list tudi z inserati. V gostilnah, kavarnah, brivnicah itd., kamorkoli zahajate, zahtevajte naš list. Če ga dotičnik ne naroči, pokaže, da vas ne potrebuje, potem mu tudi vi odrecite svojo podporo in svoj denar. Tovariši, tovarišice, 1. maj proslavimo vsi v znamenju agitacije za «Novo Pravdo». Ta naš list je naš glasnik in se bori za nas, pri tem nas še razvedruje s svojimi lepimi povesticami in nas seznanja z življenjem po svetu. Tudi nas bodri v našem boju in nas strokovno izobrazuje. Ne pozabite, da je delavec brez lista kot vojak brez puške. Uspešen boj je pa mogoč le z orožjem in naše orožje je «Nova Pravda». Na delo torej za nove naročnike in inserate. Bomo videli, kdo odnese prvenstvo. Pokažite svojo pridnost in zavednost. V boj za «Novo Pravdo»!

Sloviti «Naprej» kar ne more dotiskati svoje številke, ne da bi napravil poklon «Novi Pravdi» in «bivšim» narodnim socialistom. Od ustanovitve pa vse do danes se piše samo od «bivših», pa jih le še ni vrag vzel in delajo preglavico še samemu Bernotu, ki je edini «izkristalizirani socij». V eni zadnjih številki je ta listič napisal, da je davek za Delavsko zbornico krivičen, medtem ko o davku na ročno delo ni črnil besedice. Sedaj se pa na nas jezi, ker je napravil tako nerodnost.

Vič. Podružnica Narodnostrokovne zveze na Viču priredi v soboto 26. t. m. ob 8. uri zvečer v

Sokolskem domu na Viču predavanje o jetiki. Predavanje oskrbi državni higijski zavod, ki oskrbi zdravnika in lep film. Če hočemo voditi uspešen boj proti tej proletarski bolezni, jo moramo dobro poznati. Pridite torej vsi in spoznajte to hudo škodljivo delovnega ljudstva. Vstop prost.

ŠT. PAVEL. Podružnica Narodnostrokovne zveze v Št. Pavlu priredi v nedeljo 3. aprila ob pol 10. uri dopoldne v dvorani kina zdravstveno predavanje. Predava zdravnik. Predavanje bo z lepim filmom. Vabljeni vsi člani in prijatelji. Vstop k predavanju prost.

PTUJ. Tukajšnja podružnica Narodnostrokovne zveze priredi v soboto 9. aprila t. l. ob 8. uri zvečer v prostorih Društvenega doma skioptično predavanje. Predava tov. Kravos o razmerah v Ameriki. Predavanje bo pojasnjeval z lepimi skioptičnimi slikami. Ker je predavanje brez vstopnine, se nadeja odbor obilne udeležbe.

ČRNA. Pri nas ni zaenkrat prav nič posebno novega. Naša podružnica dobro napreduje, pa bi lahko boljše, če bi se vsi člani zavedali svojih dolžnosti. Že parkrat smo prosili člane, naj bodo v vsem točni, naj točno plačujejo prispevke, prihajajo k sejam in sestankom itd., pa le še nismo vpeljali pravega reda. Ponovno prosimo prav vse člane, bodite točni, da bo naša podružnica laže vodila borbo.

SENOVO. Tukajšnja podružnica je sklicala v nedeljo dne 20. t. m. članski sestanek članov Narodne strokovne zveze v prostorih rudniške restavracije, ki je bil jako dobro obiskan. V imenu delegatov, ki so se udeležili ustanovnega občnega zbora v Ljubljani, je podal izčrpano poročilo tov. Graf, katerega so navzoči vzeli z odobravanjem na znanje. Centralo je zastopal tov. Rupnik, ki je v daljših izjavah obrazložil potrebo organiziranja narodnega delavstva. Dotaknil se je zgodovine razvoja gibanja narodnega delavstva, njegovega položaja pred in med vojno. Dotaknil se je tudi dogodkov, ki so neposredno vplivali na obrambni nastop narodnega proletarijata ter s tem dokazal ničevno teoretiziranje marksističnih voditeljev, ki solidarnosti proletarijata vsega

sveta niti ob priliki angleškega premogovnega gibanja niso mogli in znali sprovesti. Preko materinega jezika zgrajena solidarnost je stavba na pesku. Njegova temperamentna izvajanja so spremljali navzoči z velikim zanimanjem in odobravanjem. Predsednik podružnice je nato v daljših besedah pozival navzoče k vztrajnosti in agilnemu delovanju, za spas jugoslovenskega proletarijata, ter zaključil sestanek s klicem «Ves narodnozaveden proletarijat v enotno fronto!»

Seznam predavanj, ki jih lahko oskrbimo našim podružnicam, podajamo tukaj. Iz zemljepisja imamo naslednja predavanja: Stara in nova Ljubljana, Gorenjska, Julijske alpe, Karavanke in Kamniške planine, Dolenjska, Belokrajina, Prekmurje, Koroška, Bosna in Hercegovina, Carigrad in Bospor, Kitajska, Odkritje Amerike, Amerika, Primorska, Srbija in Macedonija, Pariz, Berlin in okolica, Benetke, Versailles, Nansenovo potovanje na severni tečaj, Od Dunaja do Grada in Japonska; iz zgodovine: Francoska revolucija, Napoleon, Balkanska vojna. Dalje imamo predavanje o zvezdah in pasijonskih igrah v Oberamergaun. Tudi slike iz živalstva in o užitnih ter strupenih gobah so na razpolago. Za malčke imamo štiri smešnice, in sicer Ribničan Urban, Sovražni sosedje, Črni maček in Meseci v letu. Podružnice, ki žele imeti eno navedenih predavanj, imajo to javiti centrali vsaj 14 dni prej, da si zasiguramo slike od kulturnega odseka Delavske zbornice.

PTUJ. Naša podružnica je imela v soboto dne 19. t. m. v Društvenem domu svoj sestanek z ozirom na mezdno gibanje v tovarni Petovia. Poročal je okrožni tajnik tov. Tumpej, ki bo tudi interveniral v podjetju zaradi znižanja mezd. Naša podružnica se resno pripravlja na prvomajsko proslavo in bo imela dopoldne članski sestanek, popoldne pa večjo prireditev. O tej proslavi prihodnjč več.

PREVALJE. Podružnica Narodnostrokovne zveze bo imela v soboto 26. t. m. zvečer svoj članski sestanek, na katerem bo poročal okrožni tajnik tov. Tumpej iz Maribora. Pozivamo vse člane, da se sestanka udeležijo polnoštevilno.

RUŠE. Tukajšnja podružnica NSZ bo imela v nedeljo 27. t. m. dopoldne svoj občni zbor. Na občnem zboru poroča tudi okrožni tajnik tovariš Tumpej, zato je dolžnost vseh, da se udeležijo občnega zbora polnoštevilno.

POLJČANE. Za v torek 29. t. m. je sklicala naša podružnica sestanek, na katerem nam bo poročal okrožni tajnik tov. Tumpej iz Maribora. Z ozirom na važnost naj pridejo vsi člani na sestanek.

Tedenske vesti.

* **Avtomatična telefonska centrala v Ljubljani,** ki je bila otvorena v soboto 19. t. m., posluje v splošno zadovoljstvo. Začetnih težkoč ni bilo toliko, kakor se je pričakovalo in telefonski abonenti, bodo kmalu pozabili, da so kdaj telefonirali manj udobno.

* **Občinske volitve v Laškem** se bodo vršile 26. junija t. l. Pravijo, da klerikalci lahko opuste vsako prizadevanje.

* **«Grlica».** Kakor nam poročajo, bo «Grlica» izšla v dvojni številki še ta mesec. Zamuda je nastala zaradi selitve upravniskih in uredniških prostorov.

* **Tombola.** Osrednje društvo nižjih poštnih uslužbencev Ljubljana priredi, kakor običajno vsako leto, tudi letos svojo veliko III. dobrodelno javno tombolo v korist onemoglim bolnim članom, vdovam in sirotam. Prosimo tudi letos blagohotne naklonjenosti sl. občinstva. — O d b o r.

* **Najdba okostja izumrle živali v Bosni.** Državni muzej v Sarajevu je prejel te dni iz Banjaluke zanimivo pošiljko. V banjaluškem premogo-

kopu so našli nedavno okostje mastodonta, ogromne živali iz prastarih časov.

* **Pivovarna v Laškem** je sedaj končno pokopana. Sedanji lastniki razprodajajo vse prečiščenine ter bodo razprodali tudi zemljišča. Tovarniški objekti bodo prepuščeni razpadanju, ker kljub prizadevanju od strani občine ni najti in pridobiti druge industrije. Delavstvo in po večini tudi uradništvo je bilo vrženo na cesto ter trpi največje pomanjkanje.

* **Začetek pomladi.** Dne 21. t. m. se je začela pomlad, letos res s pravimi pomladnimi dnevi. Naši kmetovalci se prezgodnje toplote ne vesele preveč, ker lahko poznejše slane zelo škodujejo prezgodaj razcvetelim sadnim vrtovom in drugim prehitro se razvijajočim kulturnim rastlinam.

* **Nezgoda splavarjev.** Pri Zagrebu se je ob betonskem mostu preko Save razbil splav posesntika Jeraja z Rečice v Savinjski dolini. Lastnik splava in njegovi ljudje so se srečno rešili ter spravili na varno tudi nekaj blaga, vendar ima Jeraj nad 16.000 Din škode.

* **Za Vodnikovo družbo!** Vsi poverjeniki Vodnikove družbe se naprošajo, da pospešijo nabiranje članov. Ker je še mnogo krajev, kjer ni poverjeništev, naj se javijo poverjeniki direktno na naslov: Vodnikova družba v Ljubljani. Družba bo tudi letos izdala za malenkosten znesek 20 Din štiri krasne knjige, od teh dve leposlovne vsebine, pratiko in eno knjigo poučne vsebine.

* **Slovesna otvoritev protituberkuloznega oddelka v Mariboru.** V nedeljo, dne 20. t. m. se je vršila slovesna otvoritev protituberkuloznega oddelka, ki ga je zgradila pri mariborski javni bolnici Protituberkulozna liga s podporo javnosti. Moderno urejeni prostori tvorijo pri bolnici poseben oddelek. Slovesne otvoritve so se udeležili številni zastopniki oblastev, društev in mnogobrojno občinstvo.

* **Jožefovanje v Studencih pri Mariboru.** Običajno jožefovanje v Studencih pri Mariboru je bilo letos posebno živahno, ker se je tudi vreme izkazalo Jožetom in Jožicam naklonjeno. Raznih vrtiljakov, kramarjev in drugih privlačnih stvari, ki spadajo k takemu sejmu, je bilo letos več kakor zadnja leta. Kljub velikanskemu obisku je bila kupčija slaba. Najbolje so se menda odrezali vrtiljaki, ki so bili vedno dobro zasedeni.

* **Ureditve delovnega časa.** Ministrstvo za socialno politiko je poslalo vsem Delavskim zbornicam v državi načrt pravilnika o ureditvi delovnega časa v trgovinskih in obrtnih obratih, da izrazijo svoje mišljenje.

* **Velik požar v Voklem.** Pišejo nam: Na praznik svetega Jožefa ob 4. uri popoldne je nastal požar v Voklem. Pogorelo je 6 hiš z vsemi gospodarskimi poslopji. Na pomoč so prihiteli gasilna društva Šenčur, Voklo, Voglje in Smlednik. Vzrok požara še ni znan, vendar pa vlada med prebivalstvom veliko razburjenje, ker živi še vedno v strahu zaradi lanskih neprestanih požarov na Gorenjskem.

* **Ljubezenska žaloigra.** Pišejo nam: V soboto 19. t. m. so prepeljali v celjsko bolnico Franca Cilenška, sina posestnika v Kamenčah pri Braslovčah. Cilenšek je imel bodljaj z nožem naravnost v srce in je spočetka zatrjeval, da je dobil rano v fantovskem prepiru, pozneje pa je priznal, da se je sam zabodel zaradi nezvestobe svojega dekleta. Njegova rana je bila tako težka, da ji je ranjenec podlegel. Bodi mu ohranjen blag spomin!

* **Utopljenec.** Nedavno je Drava pri mariborskem državnem mostu naplavila mrtvo moško truplo, ki je ležalo dva do tri tedne v vodi. Ker je nastajal v javnosti sum, da gre za zločin, je policija razposlala po svoji običajni poizvedovalni poti sliko trupla in so na ta način ugotovili, kdo je mrtvec. Mrtvi je bil Anton Visočnik, posestnik s Suhlega vrha (občina Sv. Danijel pri Prevaljah), ki je bil zadnji čas v stalnem duševnem razburjenju zaradi dolgov, kar ga je pognalo v prostovoljno smrt. Mrtveca je spoznala njegova žena.

* **Hlod ga je usmrtil.** V okolici Goričeve vasi pri Ribnici je posestnik Janez Prelesnik v gozdu napravljajl drva. Pri delu se je prevrnil težak hlod, ki je Prelesnika s tako silo pritiskal na trebuh, da je nesrečni mož drugo jutro podlegel težkim notranjim poškodbam. Ponesrečenec zapuščal ženo in pet nedoletnih otrok. Blag mu spomin!

* **Nesreča motociklista.** Pišejo nam: Na svetega Jožefa dan je šel trgovec g. Rihard Rutar iz Ljubljane v cerkljansko občino na Dolenjskem z motociklom na ključače (šnefe). Ob povratku z lova je pri Cerkljah v polnem diru zaradi napačnega izogiba nekih voznikov in preteče nevarnosti kolo hitro ustavil, zaradi česar je nastal tako močan sunek, da se je g. Rutar v hipu prevrnil in obležal v nezavedi na cesti. Dobil je močne poškodbe na glavi, vendar je drugega dne prišel toliko k sebi, da je vožnjo nadaljeval na motorju v Ljubljano. To je že druga težka nezgoda g. Rutarja, ki je drugače zelo spreten vozač. Kdo je nesrečo zakrivil, še ni ugotovljeno.

* **Krvavi spopadi med hercegovskimi kmeti.** Te dni je prišlo do krvavega spopada med Srbi in muslimani v vasi Borac v Hercegovini. Rodbina Rajka Bejata, ki šteje okoli 30 članov, je zaprosila oblastvo v Gackem za kos pašnika v bližini muslimanskih hiš, ker ni imela dovolj zemlje za obdelovanje. Oblastva so v resnici prošnji ugodila. Ko pa so odšli bratje Bejati na pridobljeno zemljo, so jih napadli muslimani, ki so prihiteli oboroženi z vseh strani. Zagrozili so jim, da bodo streljali, ako bi hoteli obdelovati tamkajšnjo zemljo. V resnici je končno prišlo do krvavega spopada, tekom katerega so muslimani streljali s puškami. Srbi pa so se branili s poljskim orodjem. V spopadu je padel eden izmed bratov Bejatov, trije pa so obležali težko ranjeni in je eden od njih kmalu nato umrl. Orožniki so izvršili takoj obsežno preiskavo in več muslimancev aretirali, dočim so se drugi poskrili v bližnjih gozdvih.

* **Avtomobilska nesreča ljubljanskega trgovca in njegove žene.** Zadnja dva praznika z lepim vremenom sta izvajala ljubljanskega trgovca gospoda Srečka Vršiča in njegovo ženo na daljši avtomobilski izlet v Opatijo. Odpeljala sta se z lastnim avtomobilom v soboto zjutraj in prispela okrog pol 11. do Matulj, kjer se prično serpentine proti Opatiji. Avto je vodila gospa Vršičeva, vozeča 30 km na uro. Pri velikem in ostrem ovinku pri Rupah, kjer so se dogodile doslej že tri smrtno in več lažjih nesreč, je hotelo naključje, da je zadela nesreča tudi Vršičev avto. Nenadoma je počila na kolesu zračna cev s silovitim pokom, kar je imelo za posledico, da je vrglo avto na levo stran, pri čemer je izruval tri obcestne kamne, na kar se je zaletel v jarek. Dočim je gospa Vršičeva odletela iz avtomobila v jarek, je avto gospoda Vršiča pokopal pod seboj. Konstrukcija avtomobila se je pri padcu močno poškodovala, motor je bil popolnoma pokvarjen, enako hladilnik in bila je le sreča, da se ni vnel bencin. Gospod Vršič, ki je pri padcu dobil težke notranje poškodbe, je ležal pod avtomobilom, ki ga je tiščal k tlom, nad dve uri nezavesten. Na glavi ranjena soproga mu ni mogla pomagati. Tekom dveh ur sta privozila mimo dva avtomobila, ne da bi se zmenila za ponesrečenca. Šele ko so prišli bližje domačini, so rešili gospoda Vršiča izpod avta, naložili oba na voz in ju odpeljali v Opatijo, kjer so ju prenesli v hotel Hausner, ki je last Slovenca g. Tomažiča. Tankaj so ju takoj preiskali zdravniki, ki so ugotovili pri g. Vršiču težke poškodbe. Naslednjega dne sta se Vršičeva odpeljala s tržaškim brzovlakom v Ljubljano, kjer sta sedaj v domači zdravniški oskrbi.

* **Verska blaznost.** V Petrovaradinu je general Waberer dobil za služkinjo mlado, 20letno Slovenko Rozo Voščajevo, ki je bila silno pobožna in je sleherni jutro zahajala k maši, česar ji general in generalka nikakor nista branila. Zadnje čase pa sta se vendar morala čuditi pretirani pobožnosti mlade Rezičke, ki se je pri kuhi in sploh vseh opravkih neprestano križala, polglasno molila in vzdihovala k raznim nebeškim svetnikom. Pojavili so se očitni znaki verske blaznosti in Rezički ni bilo drugače pomagati, kakor da so jo oddali v bolnico, kjer samo moli in vzdihuje.

* **Zaradi vlačuganja** so bile na dan sv. Jožefa aretirane v Celju Marija Gradišnikova, 36 let stara z Rdečega brega pri Slovenjgradcu, 29letna Terezija Reiserjeva iz Pogačevcev v Murski Soboti in najmlajša Nežika Plazarjeva, 21letno bolno dekle iz Dola pri Hrastniku. Zadnja je izgnana iz Maribora za dobo 2 let. Prvi dve sta bili oddani v zapore okrajnega sodišča, zadnja pa zaenkrat v bolnico.

* **Najden utopljenec.** V potoku Koprivnica pri Žičah so našli te dni truplo neznanega moškega, ki ni imel pri sebi nikakih listin in ga tamkaj ni nihče poznal. Na truplu ni bilo opaziti nikakih znakov nasilja.

Grd zločin.

V znanem letovišču Badnu pri Dunaju, kjer se rad shaja dunajski svet, je bil te dni odkrit grd zločin.

Eno zadnjih nedelj je odšel železniški uradnik Alojzij Höllerer s svojo 32letno ženo Marijo na izlet v kamnolom Siegenfeld. Na izletu se je po moževi izjavi žena ponesrečila: padla je v petdeset metrov globok prepad.

Ko so nezvesto nesrečnico prepeljali v bolnico, se je njen mož vedel tako obupano, da je to vzbudilo splošno pozornost. Za dogodek se je pričela zanimati tudi policija, ki je kmalu ugotovila, da je mož sokriv ženinine nesreče. Najprej je policija izvedela, da je mož pred svojim izletom izjavil sosedom: «Če se z ženo ne vrneva z izleta, potem pripada stanovanje s pohištvo najinim sorodnikom.»

Ta izjava je dala policiji povod za nadaljnjo postopanje. Med drugim je prišlo tudi na dan, da ima Höllerer razmerje z neko mladenko, kateri je celo obljubil zakon. Zakonca Höllerer sta si bila zato tudi vedno v lasih. Najvažnejše odkritje policije pa je bilo, da je dal Höllerer svojo ženo zavarovati za izredno visok znesek. To je vzbujalo upravičen sum, da se je hotel Höllerer s smrtjo svoje žene okoristiti, upajoč, da bo lahko z dvignjeno zavarovalnino pričel s svojo ljubico novo življenje.

Ker je bila Höllererjeva krivda tako že skoro dokazana, ga je policija aretirala. Ker je svojo krivdo zanikal, je bil odpeljan na usodno mesto, kjer se je po njegovi izjavi žena baje ponesrečila. Bilo je to na robu prepada, na skrajno nevarni točki. Höllerer je pravil, da je skušal tam odtrgati vejico jelke, žena pa je pristopila in ga svarila. Pri tem je iz neprevidnosti stopila korak v stran in strmoglavila v prepad.

Komisija je ugotovila, da je bilo v bližini polno jelk, raz katerih bi lahko Höllerer brez nevarnosti nalomil vejice, kolikor bi hotel. Ko so mu predložili neverjetnost njegovega zagovora, se je po vidnem duševnem boju vdal in naposled priznal, da je ženo sam pahnul v prepad.

★

× **Zaljubljen v voščen kip.** V zavodu za umobolne v Budimpešti je te dni umrl svojevrsten čudak Mihael Kollosy, mož, ki je ljubil voščeno lutko. Kollosy se je pred leti zagledal v lepo židovsko dekle. Ker pa je bil katoličan, ga starši dekleta niso marali za zeta. Vedno vesel in živahni Kollosy se je preko noči spremenil. Najel si je stanovanje nasproti stanovanju svoje izvoljenke in cele dneve nepremično zrl na nasprotno stran. Nekega dne je prispela iz Pariza zagonetna pošiljatev. Dasi se je Kollosy pred svetom skrival v svoje sobe, je prišlo kmalu na dan, da ima v svoji sobi voščeno lutko, na las slično njegovi oboževanki. Z lutko se je ves dan pogovarjal kakor z živim bitjem. Med tem se je lepa židinja poročila in postala je mati. O tem je zvedel tudi Kollosy in položil je lutki v roke malo dete iz voska. Ker se je siromaku čezdalje bolj bledel, so ga oddali v umobolnico, kjer je v družbi svoje lutke sedaj umrl.

× **Popoln solnčni mrk.** Letos 29. junija bo popoln solnčni mrk, ki ga pa bodo videli izmed evropskih narodov samo Angleži. Ta mrk bo nudil redko priliko za opazovanje tako zvane solnčne krone. Angleški zvezdoslovci in drugi učenjaki se že sedaj pripravljajo na opazovanje solnčnega mrka. Popolnega solnčnega mrka v Angliji niso videli že 200 let. V začetku 18. stoletja sta nastala dva popolna solnčna mrka in sicer 1. 1715. in 1724. Od tega časa so videli v Angliji samo delne solnčne mrke. Oba popolna mrka 1. 1715. in 1724. so angleški zvezdoslovci znanstveno proučili. Angleški listi priobčujejo že sedaj obširne članke o zvezdoslovstvu, da opozore javnost na bližajoči se popolni solnčni mrk.

Tajinstveni morilec deklet. (Na 'aljevanje.)

Sočutna gospa ravnateljica.

Po opisanih dogodkih sta potekla dva dneva. Boda v hiši vdove Hopkins je dosegla svoj vrhunec. Maudi ni uspelo, da bi dobila delo, čeravno je od jutra do večera povpraševala po tovarnah. Bolezen malega bratca se je obračala vedno na slabše, pokašljeval je pogostejše, obraz je vidno bledel, telo je hujšalo od dneva do dneva, le par grizljajev preproste hrane je le s težavo še použil. Mati in sestri so popolnoma obupane.

Zjutraj naslednjega dne hoče Maud ravnokar zopet oditi na ponovno iskanje službe, kar nekdo potrka na vrata. Osupnjena odpre duri ter zazre pred njimi v svoje nemalo začudenje elegantno oblečeno damo srednjih let, ki nenavadno prijazno pozdravi ter takoj stopi v sobo. Tudi mati in oba otroka so nemalo osupnjeni, ko vidijo vstopiti elegantno damo. Vdova naglo potisne posodo s perilom k steni ter postavi najboljšega obeh stolov tik k oknu, na kar se tuja dama takoj vsede na prineseni stol.

«Menda sem prav prišla, saj ste vi gospa Hopkins?» prične tujka s sladkim glasom.

Vdova pritrdi.

«Moje ime je Miller,» nadaljuje elegantna dama, «gospa ravnateljica Miller.»

Vsa družina znova osupne. Gospa ravnateljica Miller je vsem popolnoma nepoznana. Sodeč po zunanosti, je mogla imeti nepoznana gospa največ 35 let. Njen prej vsekakor dokaj lep obraz je sedaj zabuhel ter ne napravlja ravno najugodnejšega vtisa. S svojimi majhnimi očmi neprestano ogleduje bomo opremljeno sobo.

«Dozdevno se boste na prvi hip začudili, da sem prišla semkaj,» reče s priliznim glasom. «Toda morem vas le zagotoviti, da se je to zgodilo samo radi tega, ker sem od znancev zvedela, da se nahajate v precejšnji bedi in vam gre trda za vsakdanji kruh.»

Gospa Hopkins je bila sicer revna kot cerkvena miš, toda toliko ponosa je imela vendarle, da se kljub težkemu boju za vsakdanji obstanek doslej še nikoli ni ponižala, da bi bila komu potožila svoje težave ali celo prosila za podporo.

«Gospa ravnateljica,» odvrne ponižno, vendar z odločnim glasom, «res je, da se moramo težko boriti za vsakdanji kruh. Toda hvala Bogu, tako daleč pa še vendar nismo prišli, da bi morali beračiti.»

Tuja dama se pomenljivo nasmehne ter pozorno ogleduje lepo Maud, ki je molče prisostvovala razgovoru.

«Dobra gospa Hopkins,» izpregovori gospa Miller čez nekaj časa, «ne mislite, da sem prišla semkaj, da vas s kakim milodarom ponižam. Ne, pomagati vam hočem, toda na način, da se vam moje podpore ne bo treba sramovati.»

«Oprostite, milostiva gospa!» reče gospa Hopkins vsa zmedena. Mislila je, da je tuja dama odposlanka odbora za podpiranje revežev, da ji izroči majhno miloščino.

«O, prosim, prosim!» odvrne tuja dama. «Sedaj pa še eno pojasnilo. Med drugim mi je bilo rečeno, da vaša hčerka že delj časa zaman išče službo.»

Vdovi se izvije globok vzdih.

«Da, res je, milostiva gospa. Moja hčerka že par tednov zaman povprašuje po delu, v nobeni tovarni ni prostega mesta, je pač križ in težava!»

Gospa Miller resno štrli v tla.

«Tako, tako, oh, prav obžalujem vas! Morda pa sem jaz v stanu doseči, da dobi vaša hčerka službo, in še celo prav dobro službo.»

Gospa Hopkins se živahno ozre kvišku.

«Oh, milostiva gospa, zelo hvaležna bi vam bila. Oh, kaka sreča bi bila to za nas! Moj najmlajši je tako bolehen ter potrebuje boljšo postrežbo, pa mu komaj morem dati najpotrebnejše.»

«Hm, hm,» reče dama, «povejte mi, gospa Hopkins, reklo se mi je namreč, da zna vaša hčerka prav dobro peti, vse hvali njen lep glas.»

Uboga vdova se začudi:

«Peti? No, da, kakor se pač vzame. Vidite, milostiva gospa, Maud je imela vedno lep glas, toda...»

«Že dobro, hočem nekaj storiti za vas. Sem lastnica zavoda, kjer si mlade deklice zaslužijo s petjem lepe novce, zato sem se odločila, da izobrazim vašo hčerko za pevko.»

Gospa Hopkins ne more takoj dati odgovora.

«V gledališču?» spravi končno vprašujoče iz sebe.

«No, tu v Londonu se imenujejo specialni varijeteji. Vaša hčerka dobi takoj pri vstopu plačo zbog svojega lepega glasu in more zato kaj kmalu nastopiti že na odru. Začetkoma ji bom dala osemdeset mark mesečno, kesneje bo pa njena plača dokaj večja. Pri meni so angažirane mlade dame, ki so prej živele v prav skromnih razmerah, sedaj pa imajo naravnost sijajno eksistenco.»

Obraz vdove postaja vedno bolj resen.

«Milostiva gospa, oprostite mi vprašanje, to je pač varijete, na katerem nastopajo pevke v oblačilih, ki — — —»

«O kakih nespodobnih oblačilih pri meni sploh ni govora,» prekine gospa Miller vdovo s sladkim glasom. «Pri meni so predpisani strogo nramni običaji in posetniki so dostojni ljudje iz najodličnejših krogov. Vrh tega zahtevam strog red in spodobno vedenje, dame, ki so zaposlene pri meni, stanujejo pri svojih starših ali sorodnikih.»

Vdova dvomljivo zmaje z glavo.

«Moja Maud da naj postane pevka? Ne, ne!»

Videti je, da je bila gospa Miller na podoben odgovor že pripravljena.

«Draga gospa Hopkins,» odvrne sladko, «zdi se mi, kakor da imate o mojem varijeteju docela napačne pojme. Sicer sem pa le prišla, da vam pomagam s poštenim zaslužkom, ker ste prej sami rekli, da odklanjate vsako miloščino. Sedaj nudim vaši hčerki dobro in solidno eksistenco in vi se še pomišljate, sprejeti mojo ugodno ponudbo.»

Vdova zopet zmaje z glavo, na ustnicah ima že besede, da odločno zavrne ponudbo. Tedaj pa stopi k njej Maud ter jo prime za desnico.

«Mati,» izpregovori tiho in proseče, «ne reci še ne, prijazno ponudbo je vsekakor treba vpoštevati ter preudariti vse okoliščine. Jaz sem rade volje pripravljena, da postanem pevka.»

«Otrok,» vzklikne mati prestrašeno, «otrok moj, kaj pa vendar misliš!»

Gospa Miller je s svojim ostrim posluhom predbro razumela besede, ki jih je deklica s šepetajočim glasom povedala materi.

«Imam še nekaj opraviti v bližini,» reče hladno-krvno ter se dvigne s stola, «čez pol ure se še enkrat oglasim, da zvem, kako ste se odločili. Opozorjam vas le še na dejstvo, da me dnevno tako rekoč obispljejo s prošnjami za namestitev na mojem odru. Edinole iz usmiljenja sem se odločila priti semkaj ter vas osebno obvestiti o moji dobro hoteči ponudbi.»

To rekši stopi gospa Miller k vratom, kjer se še enkrat obrne ter smehlja se prijazno pokima Maudi, potem pa odšumi venkaj, in za njo se škripaje zapro od črvov razjedena vrata.

Vdova Hopkins s strastnimi objemi privije hčerko na svoje zvesto, skrbi polno materino srce.

«Maud, moje dobro dete, ti se hočeš žrtvovati, toda jaz ne dopustim, da bi si služila vsakdanji kruh kot pevka, ne, nikdar, tam ti preti tisoč nevarnosti, o katerih se ti sedaj še ne sanja ne.»

«Ampak, mati, draga mati, misli vendar na Willyja, na mojega ubogega bratca. Mati, umre nam, če ne dobi boljše postrežbe.»

Vdova prične bridko plakati.

«Toda Maud, pomisli vendar...»

«Ni nobenega drugega izhoda, draga mati. Tudi ti si od napora zadnjih dni vsa oslabiljena, včeraj si se vsled groznega glavobola komaj še držala pokonci.»

Pomisli vendar, če tudi ti zbolíš, potem je vendar naša beda nepopisna.»

«Otrok, ti ne veš, kaj govoriš!»

«O, dobro, mati! To ni nobena žrtev z moje strani, veruj mi, da je morda to naša rešitev iz strašne bede.»

«Ta gospa ravnateljica ni na mene napravila nič kaj dobrega vtisa, Maud!»

«Toda, draga mati, kaj pa se mi neki more zgoditi? Jaz nastopim kot pevka in bom znala že s svojim vedenjem preprečiti vsako najmanjše in neljubo mi približevanje s strani obiskovalcev. Saj sem morala tudi v tovarni mnogokrat poslušati neotesane šale delavcev, in vendar se mi zaradi tega ni nikdar nič zlega pripetilo.»

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Zadnja neumnost.

Trgovca: «No, pa vzemite mojo hčerko in bodite srečni z njo. Samo obljubite mi, da ne boste več počenjali takih neumnosti.»

Ženin: «Prav zares jih ne bom. To bo zadnja.»

Dobrosrčnost.

Čraščak je potožil kravji dekli: «Prišli so hudi časi. Katra, kužna bolezen nam je pobrala že skoro polovico goveje živine.»

Katra: «Bog ohrani le Vas, milostljivi gospod, potem imamo še vedno dovolj!»

Popustljiva žena.

Kmečka zakonska sta se neprestano tako glasno prepirala, da ju je pozval župnik k sebi ter jima govoril: «V zakonu je vedno potrebno, da oba popuščata in odnehata.»

Žena: «Vsaj jaz vedno odneham, a mož je tako trmast, da nikdar ne odneha, kar potem tudi mene tako jezi, da še jaz nočem odnehati.»

Uljudno.

Profesor Zguba vstane s svojega sedeža v vozu cestne železnice, da napravi prostor stoječi gospe. Na prostor pa takoj sede neki možak.

Profesor: «Oprostite, gospod, svoj prostor sem odstopil gospe.»

Možak: «Vse v redu; gospa je moja žena.»

To je zanjo.

Gost pripoveduje v družbi: «Nepopisen užitek sem imel pri vožnji ob lepem vremenu po jezeru, ki je bilo kakor velikansko ogledalo...»

Matilda (svojemu možu): «Čuješ, kakor ogledalo! Možiček, tudi midva greva tjakaj!»

Bo težko šlo.

Gospodar je odšel v svojo spalnico, a sluga je zaklical za njim: «Gospod baron, luči bom že jaz ugasnil, da se ne zgodi kakšna nesreča. Bodite tako dobri in pozvonite, ko boste zaspali!»

Tudi tolažba.

Mož, ki bi bil rad prikrival starost, je potožil zdravniku: «Ljubi gospod doktor, kaj naj storim, moji lasje postajajo sivi.»

Zdravnik: «Nič se ne bojte, sivi lasje se polagoma porazgubijo...»

Polčevlji za gospode.

Polčevlji za dame.

Visoki za gospode in dame

iz laka ali najfinejšega ševroja.

Nikjer tako elegantni in nikjer tako poceni kakor v trgovini

„DOKO“

Prešernova ulica štev. 9, dvorišče.